

Bohár András

HELYBŐL STARTOL A HATÁRTALAN

(Balogh Robert: Helyi érdekű
útvesztő)

A cím talán egy kicsit megtévesztő, hisz Balogh Robert könyve sokkal inkább rokonítható a „korszerűtlen elmélkedések” beállítódásával, mintsem aktuális hétköznapi kérdéscímekkel magába fogó irodalmi kísérlettel. A tét nem az szerzőnké, hogy miképpen tudja kiteljesíteni magát az alany, milyen sorskérdések fókuszra rajzolható meg, vagy miéért így és ekképpen objektíválódik a világ. Sokkal inkább egy eredendő szellemi rokonságot kikutató poézis körvonalazódik textusában, mintegy folytatva Hölderlin befejezetlen és befejezhetetlen létkeresését.

„ahogy a nap lemegy, nem lesz sötét, uccalámpák világítják meg a lelket, azt nem toltheti más el, csak a csend, csak a csendben oldott fájdalom áttetsző simogatása, csak a láthatatlan szabályok; szép és idegen, betölt a ragyogása, belevesztem a forgásba..., bár ezek is csak szavak”

(színek)

Már ezek a sorok is jelzik, hogy másképpen lép működésbe a létállapot leírásának poétikai kísérlete Balogh Robertnél mint a múlt század feledhetetlen dalnokánál. A létezők, a dolgok éppígy-adottságával szükséges szembenéznie még poétikai leíráskísérletnek is. Azonban a motívum nem feledhető, miként Hölderlinnél a „sötétlő nap fénye”, úgy itt az utcalámpák fénye megidéz, előhív valami elmúltnak hittet. S ezzel talán érthetővé is lehetjük magunk számára annak a rejtett történetnek a nyomvonalát, amely mindvégig jelen van a sorokban. Kilépni abból ami van, még nevének sem nevezni a korszituációkhoz kötött dolgokat, jelenségeket. Hisz a névadás gesztusával végképp foglyai maradnánk „helyi érdekű útvesztőinknek”. Ezt jelzi pontos és éles narratív élményleírással az *Óda a dél-nyugati szélhez tételes számvetése is: „Minden és semmi. Feltűnt, ami azelőtt volt, az is semmi, de ami most van, az már nem a tiszta üresség. Keletkezett egy nyom. Egy. És egy hiánya a nyomnak. Jött a következő érzés. Egy másik illat. Hasonlít az elsőre, de nem ugyanaz. Ez már döntés. Összehasonlítás és döntés.”*

S Balogh Robert még történetei töredékeibe „belefeledezve” (Helyi érdekű útvesztő) sem feledkezik meg a mértéktartó irónia eszközeinek játékos lehetőségeiről. Mert elmúlt, ma és jövőben létező csaták ütközeteit, önönmagunk megütközéseit, megkísérli olyan eszközökkel stilizálni, hogy a mindenkori távolmaradás esélye mindvégig megmaradjon. Mindez kifejeződik a történetek értelmezéséből fakadó elegendő értelem hiányának kimondásában, hisz az „igazi vereséget” nem az ellenség okozta, hanem annak a megváltoztathatatlan ténynek a jelenléte,

hogy az ember-harcos-poéta „a fensőbb eszme otthontalanságával szemben védtelen volt”. Ám ebből is van kiút. A véletlen segítségével megmenekülő harcos, már minden után és semmi előtt: fűszálat tépkedve nyugodtan fekszik az éjszaka ege alatt a fűben.

Nem véletlen, hogy a mindenkori létállapot leírások és a semleges történetek stilizált poétikai helyzetek jellemzőit emeltük ki Balogh Robert szövegeiből, hisz ezek adnak útmutatást az eredendő egzisztencia meghatározottság értelmezéséhez. Ennek két poétikai változatát is fellelhetjük a könyvben. A nyitó vers, s talán a legátfogóbb poéma (Magadban rend és semmi), jól példázza a különböző eredők egymásba érését. A létezők mozgásának önazonosítási folyamata a tárgyi világtól a személyes jelenlétig ível. A meghatározhatatlanság dimenziójától (ha valami végtelenbe érve) az önreflexív kísértési (magadba rögzülsz /helyhez tapadsz /talpad alól most /kihullik minden salak /lebegni tanulsz) olyan önmagát beteljesítő idősort érzékelhetünk, ami az emlékezés különböző értelmezését előlegezi (talpad a küszöb peremét / emlékre szögezve marad /minden marad).

Az egyik emlékezési, emlékeztetési lehetőség a lét és éroz mindenkori szembesítésében ölt testet. S itt kell jelezni, hogy Balogh Robert a nyelvi megformálás eszközeinek igénybevétele során bontja ki mindvégig azokat a nyitott költői kérdéscímeket, kép- és történetmondásait, amelyek meghatározzák világszemléletét. Avagy igének a kimondása (Hiánytalan vagy) és a zárójeles alcím hiánytalan vagyának egymásra vetítése, mintegy nyitányként jelzi, azokat a verbális trükköket, amelyek mind az asszociációk tekintetében, mind a textusok elrendezésében szétszórják a létet és érzékivé teszik az éroz dinamikájának nyomait: „közel vagy /finoman borzolja /hajadat a szél /nem hazudok neked”.

S végül fontos említeni, szerzőnk mondási leleményei stárában megtalálhatjuk a visszafelé emlékezés sokfelé mutató irányait. Nem az elmúlt esztendőkre emlékezik, hanem az elképzelt jövőből visszavetített projekt elemeit hozza látóterünkbe. S ebben az esetben inkább a látásmód újdonsága jelenthet szellemi izgalmat a könyv textusrendszerével összefüggésben. Hisz egy újabb, jövőből múltba, azaz a jelenbe, majd megint a múltba, azaz a tényleges múltba léphetünk időutazásunk során: „támadt benne valami vágy, sejtelem, mintha mindennek az iránya fordítottan lenne helyes, és néhány percnyi latolgatás után vagy a feje fájdukt bele ilyenkor, vagy nem talált egyikre se elég erős érveit, eltompultan üveges szemekkel szuggerálta az ingaórát, és néha egy pillanatra úgy tűnt, sikerült megállítania, csak a csodálkozástól újra elindult. A csillapíthatatlanság elmúlt, a dolgok újra önmagukat jelentették egyértelműen.” (2072-1972 / száz év /)

A jelenből startoló múltba, jövőbe érkező határtalan megkísérlésbe hívnak Balogh Róbert helyi útvesztőinek sorai. Ez a költészet idő és létkalandozás változatos útját kívánja bejárni: amelynek első ívnyi útleírását örömmel forgathatjuk.

(Íves Könyvek 4.)